

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Martini Bonacinæ Vtrivsque Signatvræ Referendarii
Compendium Omnium Operum de Theologia Morali,
omnibusque conscientiæ nodis**

Bonacina, Martino

Coloniæ Agrippinæ

Apostata.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41152

de SS. Eccles. & can. aurum, & can. sicut omnino, l. 2. q. 2. Resp.
 2. secundi generis bona, tantum quatuor de causis posse ab-
 alienari, ut habet Sylvest. in v. abalienatio. 1. est necessitas,
 ut cum Ecclesia est gravata debitis. 2. est utilitas, ut vid. ali-
 quid melius comparetur, ut habetur can. sine except. 12. q. 2.
 huc pertinet ædificatio templi, vel augmentum cœmeterii,
 3. est pietas pro redemptione captivorum, ut habetur. 12.
 quest. 2. can. aurum. 4. causa est incommoditas, ut si bona ali-
 qua magis sint damnosa Ecclesiæ, quàm utilia, ut habetur
 terulus. 12. q. 2. Ad hos autem quatuor aliæ reducuntur.

Apostata.

Vide v. Religiosus, Monialis.

1. Apostata dicitur qui à vera religione discedit, animo
 deserendi statum religiosum, seu intentione non redeundi
 ad religionem. Et hoc verum est si secesserit cum habitu,
 siue non. tom. 1. de Clausura, & pœnis violatoribus ipsius im-
 positis, quest. 2. punc. 11. §. 1. n. 1

2. Novitius non est Apostata deserendo religionem, quia
 non discedit à statu verè religioso, cum nondum professio-
 nem in religione emisit. Idem sentiendum est de nonnul-
 lis mulieribus, quas alicubi *Beatas*, alibi *Tertianas*, alibi
Ursulinas vocant; & de Monialibus Turris Speculorum in
 Urbe, quæ non sunt propriè religiosæ. *ibidem num. 2.*
 & 3.

3. Transiens ad aliam religionem, non est propriè apostata,
 etiam si fortè transeat ad laxiorem; cum hic non habeat
 simpliciter animum recedendi à statu religioso. *ibid. n. 4.*

4. Fugitivus non est idem cum apostata: fugitivus enim à
 religione dicitur, qui à monasterio ad tempus discedit,
 non animo recedendi à religione, sed intentione postea
 redeundi, ut si fugiat ob Prælati metum & rigorem, vel
 ob yagandi voluntatem, aut alia simili de causa. Et hoc ve-
 rum est siue fugiat cum habitu, siue illo dimisso, siue etiam
 in carcere inclusus sit, aut perpetuo carcere damnatus, cum
 recedat à monasterio absque debita licentia: secus dicen-
 dum de eo qui è triremibus fugit ut pœnas triremium eva-
 dat, aut de eo qui confugit ad Superiorem absque licentia
 immediati Prælati, ut ab iniqua ejus vexatione liberetur.
ibid. num. 5. & seq.

5. Præ-

5. Prælati religionum tenentur per se loquendo fugitivos & apostatas, aut etiam ejectos data opportunitate revocare, si spes subsit emendationis; tenentur enim ex officio saluti subditorum consulere; & si non revocent annuatim fugitivos vel ejectos, si spes subsit emendationis, privationem officiorum, & alias pœnas in decreto sacrae Congregationis expressas incurrunt. *ibid.* §. 2. n. 1. & 2.

6. Apostata & fugitivus à religione ubique capi potest à suo Superiore, etiam extra suum monasterium & territorium: & si habitu dimisso apostata prætendat irritam fuisse professionem suam, non gaudet privilegiis religionis; secus si cum habitu recessit sive licitè sive illicitè, tunc enim adhuc gaudet privilegiis toti religioni concessis, quia non extat jus in contrarium. *ibid.* §. 3. n. 1. 2. & 3.

7. Apostata vel fugitivus privatur alimentis seu jure alimentorum quæ religio ei exhibuisset; quia pater non tenetur alere filium sua culpa discedentem: ergo neque religio tenetur religiosum à religione fugientem alere. *ibidem* num. 4.

8. Apostata eligi potest in Abbatem vel Superiorem perfecta pœnitentia: nisi obstet alia circumstantia aut aliud impedimentum; aut nisi aliud ferant constitutiones ac privilegia religionis. *ibid.* num. 6.

9. Apostata jure communi excommunicationem non incurrit propter apostasiam præcisè, cum ista excommunicatione in jure non reperitur. Dicitur *jure communi*, quia apostatæ in nonnullis religionibus ex peculiari privilegio ipsarum religionum sunt excommunicati, ut patet ex privilegiis Societatis Jesu concessis à Gregorio XIII. anno 1584. in Bulla *Ascendente Domino*. *ibid.* §. 4. n. 1. & 2.

10. Apostata à religione, repellitur ab ordinum susceptione, & ab exercitio illorum quos apostasie tempore suscepit, consequenter suspensus est, vel potius irregularis: neque potest dimissa apostasia ad superiorem promoveri ante dispensationem Summi Pontificis, ad quem pertinet absolutio suspensionis latæ contra apostatas. *ibidem.* num. 4. & 10.

11. Apostatæ religionum participantium privilegia Societatis Jesu non sunt excommunicati, præcisè suæ religionis privilegiis. *ibid.* n. 3.

12. Transiens seu advolans ad aliam religionem, ibique

sacrum

Sacrum ordinem suscipiens, non est suspensus ab exercitio illius ordinis, sive illa religio sit arctior, sive laxior. *ibidem num. 6.*

13. Detinens apostatas, non videtur reus excommunicationis in genere loquendo, nisi admonitus ab ordinario loci eum dimittere nolit, juxta Pauli IV. constitutionem. *ibid. §. 5. num. 1.*

14. Religiosus potest justa concurrente causa ob religionis utilitatem à monasterio expelli, ita *cap. quia 81. distinct.* non potest autem expelli absque justa causa seu incorrigibilitate: & religiosus injustè expulsus à religione petere potest alimenta futura, non verò præterita, nisi fortè debitum contraxerit ad se alendum. *ibid. punct. 12. §. 1. num. 1. 2. & 4.*

15. Expelli non potest religiosus, qui celat aliquo vitio professionem validam emisit, cum deceptio non sit circa substantialia religionis, ut suppono, Item neque expelli potest virtute privilegiorum religioni concessorum, nisi privilegia post decretum congregationis iterum confirmata vel concessa fuerint. *ibid. n. 7. & 8.*

16. Monialis non potest à monasterio ob incorrigibilitatem eiici, sicut vir religiosus; quia publico religionis bono expedit ut monialis à monasterio non excludatur. *ibidem num. 9.*

17. Religio præclarissimæ Societatis Jesu laudabiliter & sine ullius injuria institui potuit, ut hac conditione Reverendissimo P. Generali libera facultas competat expellendi religiosos post biennii vota. Ratio est, quia volenti & scienti nulla fit injuria. Patres autem Societatis scientes & volentes hoc gravamen, admittuntur ad professionem, ergo, &c. *ibid. num. 11.*

18. Religiosus Societatis Jesu liber remanet ab obligatione votorum, postquam à religione dimissus fuit: modo dimissus non fuerit ob fraudem, vel ob peccata hac intentione commissa ut expelleretur: nam si hoc pacto dimissus fuit, non videtur liber remanere ab obligatione votorum, quia illa dimissio seu licentia irrita est & invalida, utpote per dolum dantem ipsi causam obtenta. *ibid. n. 13.*

19. Religiosus qui ejectus est à religione tenetur suos depravatos mores corrigere & emendare, ut iterum admittatur, alioqui per ipsum stat, ne votum perseverantiæ in religione

ligione adimpleat. Quòd si in religionem iterum recipiatur, admittendus non est in eodem loco & gradu, què antea obtinebat, in punitionem delicti commissi. *ibid.* §. 2. n. 1. & 2.

20. Religiosus professus à religione ejectus, tenetur (excipie Religiosos Societatis Iesu) vota religionis substantialia servare; quia adhuc est religiosus professus; ita ut si à Superiore repetatur, teneatur redire, & ad id cogi possit. Ejectus expendens aliquid inutiliter, non peccat contra paupertatis votum juxta sententiam nonnullorum Doctorum: quia ejectis permittitur, dum vivunt, administratio bonorum ac si religiosi non essent. *ibid.* §. 3. n. 1. & seq.

21. Religiosus ejectus, qui jam emendatus est, sed desperet fore, ut ad primam religionem admittatur, potest propria auctoritate (sed cogi non potest) absque ulla licentia aliam ingredi æquè perfectam, vel etiam laxiorem. Quod si ejectus fuit in perpetuum, non tenetur aliam religionem ingredi, nisi forte ejectus fuerit cum hac conditione ut ad aliam transfret. *ibid.* §. 4. n. 1. & seq.

22. Religiosus ejectus non tenetur ex voto obedire Episcopo; sed tamquam subditus jurisdictioni illius in cujus diocesi habitat. *Ibid.* §. 5. n. 1.

23. Religiosus ejectus à religione, si privatus fuit habitu, non potest illum deferre, quia sententiæ justæ obedire tenetur; si verò cum habitu expulsus fuit, tenetur illum deferre, quia adhuc est religiosus. *Ibid.* n. 2.

24. Religiosus professus à religione ejectus, suspensus remanet, ita ut repellatur ab exercitio ordinum, sitq; irregularis quando delictum gravissimum & notorium commisit; nec absolvi potest nisi à Summo Pontifice. *Ib.* §. 6. n. 1. 4. & 5.

A D D I T I O.

Acquisita per apostatam extra Religionem, quidam dicunt esse Camerae Apostolicæ, alii monasterii.

Apostasia à fide, est error hominis baptizati, fidei Catholicæ ex toto contrarius.

Ex toto: quia hæresis ex parte repugnat fidei. Deserentes obedientiam Ecclesiæ, vel Clericatum, vel religiosorum ordinem, non sunt apostatæ à fide.

Apostasia tribus modis, ut hæresis, committitur. Apostata interiùs & exteriùs, & excommunicatus in Bulla Cœnæ:
nam

nam nomine hæretici intelligitur etiam apostata, non autem
 è contra. Apostata interiùs non est excommunicatus, neque
 exteriùs tantùm, in foro conscientia. Dubium voluntarium,
 cum pertinacia contra totam Christianam fidem ad apostata-
 siam reducitur. De Apostatis Azor. *lib. 8. c. 21.* Maiol. *lib. 5.*
cap. 34. de irregul.

Quæres: Possitne religiosus ab uno ordine transire ad al-
 lium. Resp. 1. cum D. Thom. 2. 2. q. 198. a. 8. in suo genere, non
 esse laudabile, ab una religione ad aliam transire, nisi evidens
 necessitas, vel utilitas id postulet. Et ratio est, quia id num-
 quam fieri solet, sine scandalo sociorum ejusdem religionis.
 2. Quia faciliùs is proficere potest in sua religione, ad quam
 est assuefactus 3. Quia est signum inconstantia. 4. Quia ita
 docet Cassian. *coll. 14. c. 4* Respond. 2. Posse nihilominus eos
 transire ad aliam religionem, tribus ferè de causis; ut trans-
 eant ad religionem perfectiorem. Professio autem religio-
 nis, ut hic docet S. Thom. non tam sumitur ex securitate,
 quàm ex fine, ad quem religio ordinatur. Nam jure commu-
 ni prælatis omnis potestas data est transmittendi suos subdi-
 tos ad strictiorem, & perfectiorem religionem, *cap. licet. de*
reg. imò etiam sine licentia eorum possunt transire, licet hu-
 militas religiosa requirat, ut licentiam petant; licet ea non
 obtenta, si transeant, non peccent. 2. causa est, si religio à ve-
 teri sua perfectione degenerarit. Unde Joann. Abb apud
 Cassian. *coll. 19. cap. 3. 5. 6.* ab eremitica vita ad communem
 transit, quòd illa à sua perfectione degenerasset; hoc tamen
 non potest fieri, ut inquit D. Thom. sine licentia superioris. 3.
 Causa est, ratione infirmitatis, ut si is non possit severioris
 ordinis leges amplius servare. & in hoc inquit D. Thom. ne-
 cessaria est dispensatio Pontificis.

Quæres: Possitne aliquis cum licentia Summi Pontificis
 transire ad æqualem ordinem, vel etiam leviozem. Ant. *pag.*
3 tit. 18. cap. 4. putat, eos non posse etiam cum licentia supe-
 rioris. Sed probabilior est sententia Sylvest. *in v. religio. 4.*
quest. 2. & Navarr. *in cap. statuimus. 19. qu. 3. nu 10.* posse eum
 transire ad æqualem, cum sola licentia superioris, ita enim
 Gloss. *in gl. cum singula. §. prohib. in 6.* Respond. 2. licentiam
 superiorum non sufficere, ut possint transire ad ordinem le-
 viorum, ut docet Navar. *ibid* quod maximè verum est, in
 ordinibus Mendicantium. Excipitur tamen religio Carthu-
 sianorum, ad hanc enim omnes possunt, cum licentia supe-
 riorum

riorum transire, ut patet ex *Extrav. Matth. 4. de regul.* quam refert Navarr. *loco cit. n. 24.* & Benedictus in *extravagant. de perpetuis*. Notandum tamen, hanc transitionem ad leviorē religionem, debere fieri ex legitima causa, quia nec Papa potest sine justa causa dare aliam potestatem, transeundi ad leviorē, ut docet Navar. *loco cit.* & ratio est, quia licet per facultatem Pontificis ille religiosus, non totaliter absolvatur à voto religionis, absolvitur tamen à parte voti servandi perfectiorem religionem.

Quæres: An qui transit ad aliam religionem, debeat edere professionem illius religionis. Resp. cum Navar. *lib. 3. conf. de relig. conf. 3.* quod sic, quia alioquin ad illam novam religionem non obligaretur, & esset aliis dissimilis. contra *c. recedentes. de statu monach. c. cap. in nova. 16. quest. 71.* et si sufficiat professio tacita.

Quæres: An religiosi possint dimitti à religione, si se malè gerant. Respond. ex communi sententia posse dimitti. Nam *Proverb. 21.* dicitur, ejice pestilentem à consilio, & exhibit cum eo contentio, & Origen. *Homil. 7. in Ioseph.* dicit, ovem scabiosam separandam, ne gregem inficiat. Hieron. *in epist. ad Pamach.* dicit, membrum putridum refecandum. *24. q. 3.* ex ratione, quia nihil magis religionem labefactat, quàm perverſi religiosorum mores, ut ostendit Bonaventura *c. 4. in reg. Sancti Francisci.*

Quæres: An professi possint dimitti. Videtur enim, quòd non, quia professionem suam non solum Deo, sed etiam religioni fecerunt, per modum contractus, qui consistit in mutua quadam obligatione. Respond. ex còmuni sententia DD. professos etiam posse dimitti, probatur ex jure Canonico. Nam Alexand. III. in Conc. Lateran. ut habet *c. relato. tit. in Eccl. de monachis* imperat Episcopo, ut monasterium quoddam reformet, & fratres rebelles ejiciat, & in *c. cum ad monasterium. de stat. monach.* habetur de expulsione monachi proprietarii, & eodem tit. statuitur, ut visitatores oves morbidas ejiciant. 2. probatur, ex regulis præcipuarum religionū.

Nam regula Sancti Basilii, quam sequuntur Orientales, ita habet, ut patet ex reg. fusius *disp. quest. 28.* ubi citat illud *Matthai 5.* Si oculus scandalizat te, erue illum. 2. Ex regula S. Augustini, qui idem docet, teste Navar. *cap. ne dicatis 12. quest. 1. num. 65.* Unde Dominicani, qui regulam S. Augustini sequuntur, professos possunt dimittere, teste Ant. *loc. cit.*

4. §. 4. & habetur in illius ordinis constitutionibus. 3. Idem habet regula S. Benedicti c. 28. 4. Denique idem habetur in regula S. Francisci: nam jubet fornicarios penitus expelli, & in speculo Minorum Pontif. privilegia extant. Probatur etiam exemplis Sanctorum Nam S. Benedictus ejecit e monasterio monachum inquietum teste Greg. li. 2. Dial. ca. 25. & S. Pachomius quemdam viginti annorum monachum, inquietum, teste Metaphraste apud Surium. & S. Bernardus epist. 12. monet Abbatem quemdam, si se emendare nolit, ejiciat, juxta illud Apostoli: *Auferte malum ex vobis metipsis.* 1. Corin. 5. & epistolam concludit, *melius est, ut pereat unus, quam unitas.* Idem docet S. Thomas in quodl. ultim. & Bonaventura quest. 14. in regul. sancti Francisci.

Quæres: Quibus de causis possint professi dimitti à religione. Resp. Secundum jus commune una tantum de causa posse dimitti, nempe ob incorrigibilitatem, vel contumaciam, ut patet ex c. final. de statu monach. Ratio est, quia ut sese habet excommunicatio in tota Ecclesia, ita se habet expulsio à religione; sed excommunicatio fertur nisi in contumaciam, ergo. 2. Quia expulsio à religione est pœna gravissima, quæ non videtur imponenda se corrigere volenti, ut docet Syl. v. relig. 6. quest. 7. Resp. 2. Secundum specialia instituta religionum posse plures esse causas. Nam Minoritæ ex concessione Leonis X. duabus aliis de causis possunt dimitti. 1. quidem, si post professionem detegeretur aliquod impedimentum substantiale. 2. Si ob crimen commissum infamia aliqua redundaret in totum ordinem.

Quæres: Ad quid teneantur professi, postquam suum ordinem dimiserunt Nota, duo esse genera hujusmodi professorum, unum eorum, qui sua culpa sunt ejecti; alterum verò eorum qui ex ordine ad Episcopatum sunt assumpti, de quibus resp. 1. Eos, etiam si maneant exempti ab obedientia Superiorum suorum, non esse tamen omnino à voto obedientiæ liberos, ut docet S. Tho. 2. 2. q. 186. ac reliqui Theologi, & Canonistæ, cum gloss. 16. qu. 5. cap. de monachis. prima pars patet ex c. statutum 18. q. 1. Ratio est, quia Episcopus est in altiori statu, quam omnes superiores suæ religionis. 2. Pars probatur, quia est per accidens, inquit S. Thom. quòd in illo statu nullum inveniat superiorem suæ religionis, sicut, nec invenit Generalis ordinis. Unde tenetur obedire ratione voti, saltè Papæ, & cuivis personæ, quam illi Pontifex Superior

periore[m] assignarit. Respond. 2. Secundum omnes teneri ad castitatem; ad paupertatem verò, quatenus non potest suscipere ullum dominium rerum temporalium Resp. 3. cum Cajet. 2. 2. qu. 185. a. 8. non teneri ad regulas sui ordinis, saltem quoad pœnas & censuras. Et ratio est, quia Episcopi sunt magistri perfectionis, non autem discipuli, quales sunt religiosi, quare nec debent discipulorum instar constringi pœnis

Quæres: An teneantur ad observantiam rituum sui ordinis. Resp. Certum esse, non teneri ad observantias illas, quæ non conveniunt Episcopali dignitati, ut est illa, inquit Cajet de populo obediendo utraque manu.

Dubium autem est, an teneantur ad observantias, quæ juvant ad perfectionem, & Episcopalem dignitatem decent, ut est gestatio monastici habitus. Cajetan. hic putat. omnino teneri. Sot. verò lib. 10. de just. q. ult. putat eos non teneri ad ullas observantias, sub aliquo præcepto, præterquam ad votum, & ratio ejus est, quia ut observantia aliquem obliget ad peccata, necesse est, ut illi sit subjectus. Sed Episcopi sunt liberi à regulis, ut habetur 18. quæst. 5.

Assicuratio.

Vide v. Fidejussio.

1. Assicuratio est contractus quo quis ob pretium, vel aliud interesse, vel gratis suscipit in se periculum rei alienæ, obligando se ad illius compensationem si perierit; ita ut teneatur ad compensationem totius si tota res perierit; vel ad restitutionem partis, si pars tantummodò perierit. Et hic contractus non est usurarius; sed licitus, modo justum intercedat pretium cum ratione periculi, & servatis sequentibus conditionibus: videlicet ut absit æqualitas inter pretium datum assicuranti; & obligationem, quam assicurator in se suscipit, consideratis circumstantiis temporis, loci, & personarum; ut qui petit assicuratorem non cogat alterum ad contractum assicurationis secum ineundum; ut assicurator ab eo qui petit assicuratorem admoneatur de veris periculis quibus res assicuranda subjacet; ut res de qua contractus assicurationis initur, existat; imò ut res non solum subsistat, sed etiam sit periculo exposita, alioquin si assicurator sciat contractum, rem ex gr. pervenisse ad portum, vel ad terminum, ad quem erat deferenda, nihil accipere potest. Ex his patet mercatorè invalidè contrahere, qui sciens navim per-

isse,